

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาของไทยในปัจจุบัน กำลังอยู่ในช่วงระยะของการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร หรือระบบบริหารการศึกษา โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็น การศึกษาภาคบังคับ

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 นับเป็นผลผลิตของความพยายามของนักการ ศึกษาของไทยในการ เปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไป ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้รับผิดชอบในการสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้ดำเนินงานตามขบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อที่จะได้หลักสูตรที่ดี และเหมาะสมกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน และภายหลังจากที่ได้มีการประกาศ ใช้หลักสูตรนี้แล้ว ได้มีผู้สนใจทำการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความคิดเห็นไว้อย่างหลายเรื่อง เช่น

รัตน์ ยืนนาน¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรประถมศึกษา 2521" โดยใช้กลุ่มประชากรจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ผลการ วิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการที่ทำหน้าที่สอน ป. 1 มีความเห็นตรงกันในเรื่อง ความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร ความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ปัญหาที่ผู้บริหารและครูเห็นว่าเป็นอุปสรรคคือเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียน การใช้สื่อการเรียน ตลอดจนการประเมินผล ทั้งนี้เพราะโรงเรียนยังไม่สามารถจัดหาสื่อการเรียน มาสนองกิจกรรมการเรียนการสอนได้ครบตามแผนการสอนได้ ประกอบกับครูส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมและ โรงเรียนขาดงบประมาณ และขาดแหล่งวิทยากรที่จะนำมาช่วยสนับสนุนส่งเสริม

¹ รัตน์ ยืนนาน, "ความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521", ผลงานวิจัยทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2522), หน้า 19.

บังอร พุ่มสะอาก¹ ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหลักสูตร
 ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากเข้าใจหลักสูตรพอสมควร และเห็นพ้องด้วยกับหลักสูตร
 ในเรื่อง หลักการ จัดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน และมีความเห็นว่า กลุ่มวิชาการงานพื้นฐาน
 อาชีพ และกลุ่มวิชาทักษะภาษาไทย ยากเกินความสามารถของนักเรียนและครู ไม่สามารถปฏิบัติได้
 เรื่องเวลาเรียน ครูแสดงความคิดเห็นว่า กลุ่มทักษะมีเวลาน้อยเกินไป ครูเห็นว่าคู่มือและแผนการสอน
 เป็นเครื่องมือสำคัญของครูยิ่งกว่าแบบเรียน การสอนภาษาไทยตามแบบเรียนทำให้เด็กอ่านได้เร็วกว่า
 แบบเก่า และเห็นว่าการตัดสินใจผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ ทำให้เด็กอ่อนทางวิชาการ ครู
 ส่วนใหญ่มีปัญหาในการสอนวิชาภาษาไทย เลขคณิต และดนตรีนาฏศิลป์ โดยเฉพาะทางโรงเรียนขาด
 อุปกรณ์การสอนที่จำเป็นอยู่มาก นักเรียนขาดเรียนบ่อย และมีสติปัญญาแตกต่างกัน ครูขาดความเข้าใจ
 เรื่องการประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ หนังสือเรียนมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน แผนการสอนได้รับ
 ไม่ครบทุกห้องเรียน และครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดการอบรมครูก่อนเปิดภาคเรียน ควรนำวิธีการ
 สอนวิธีต่าง ๆ และชี้แจงแนวการประเมินผลให้ครูเข้าใจ ควรแจกคู่มือให้ครบทุกห้องเรียน ควรนำราย
 ละเอียดของวิชาบูรณาการ แบบเรียนควรปรับปรุงรูปแบบให้คงทนน่าอ่าน เนื้อหาควรเรียงจากง่ายไป
 ยาก และควรให้เสร็จทันปีการศึกษา

จะเห็นว่าผลการวิจัยดังกล่าวมานี้ แสดงว่าหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นี้
 มีความเหมาะสมดี เป็นที่พอใจแก่ผู้บริหารการศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอนพอสมควร แต่อุปสรรคปัญหา
 ที่เกิดขึ้นนั้น สรุปได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้เป็นส่วนใหญ่ เช่น การ
 อบรมครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร การบริหารหลักสูตร
 การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรระดับท้องถิ่น และความไม่พร้อมทางด้านวัสดุและบุคลากร เป็นต้น

¹บังอร พุ่มสะอาก, "ความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งที่มีต่อการใช้หลักสูตรประถม
 ประถมศึกษา พุทธศักราช 2520" ผลงานวิจัยทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล,
 2522), หน้า 20 - 21.

การประเมินผลหลักสูตร นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่งในหลักการพัฒนาหลักสูตร เพราะจะช่วยให้ไ้ทราบว่า หลักสูตรที่ไ้พัฒนาและนำไปใช้แล้วนั้น มีส่วนใด ส่วนบกพร่องอะไรบาง เพื่อจะไ้ นำข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดียิ่งขึ้นไป

“ . . . ในการประเมินผลหลักสูตรนั้น มีวิธีการประเมินหลายแบบหลายวิธี เช่น การสำรวจความคิดเห็น การวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์ห้ขบวนการนำหลักสูตรไปใช้ การวิเคราะห์ห้สัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียนและการวิเคราะห์ห้โครงการประเมินผลหลักสูตร”¹ ซึ่งทั้งหมดนี้ เป็นการประเมินผลเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับสัมฤทธิผลของหลักสูตร แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีวิธีใดที่สามารถบอกห้ระดับคุณภาพของหลักสูตร หรือโปรแกรมการสอนออกมาเป็นตัวเลขได้ ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องการประเมินผลหลักสูตรมาก และได้พยายามศึกษาหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ ในการประเมินผลหลักสูตร 2521 นี้ ผู้วิจัยพบว่า การประเมินผลแบบปยุตเตนส์ เทคนิค เป็นวิธีการที่สามารถบอกห้ระดับคุณภาพของหลักสูตรออกมาเป็นตัวเลข และสามารถห้ให้เห็นส่วนบกพร่องของหลักสูตรได้อย่างชัดเจน แต่ปรากฏว่ายังไม่เคยมีผู้ใ้ใครนำมาใช้ในเมือไทยมาก่อน ผู้วิจัยซึ่งมีความสนใจในเรื่องการที่จะแสวงหาแนวทางวิธีการประเมินผลหลักสูตรแบบใหม่ ๆ นอกเหนือจากวิธีการที่ใ้ใช้กันอยู่แล้ว จึงได้ตั้งวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงานวิจัยขึ้นไว้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหาคุณภาพของแผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยใ้ใช้ปยุตเตนส์ เทคนิค

สมมติฐานของการวิจัย

แผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ตามเกณฑ์ปยุตเตนส์ เทคนิค กำหนดไว้

¹สมิทร คุณานกร, "การประเมินผลหลักสูตร," หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพฯ-นคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2520), หน้า 198.

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินผลหลักสูตร เฉพาะในส่วนที่เป็นแผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาที่ 1 จำนวน 1 เล่ม คู่มือหนังสือเรียนภาษาไทยเล่ม 1 และเล่ม 2 ซึ่งต้องใช้ควบคู่กับแผนการสอน และคู่มือการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาที่ 2 เล่ม 1 และเล่ม 2 จำนวน 2 เล่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 เล่มเท่านั้น
2. การประเมินแผนการสอนในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินโดยใช้เทคนิคปยุแซนส์ ซึ่งยึดแนวทฤษฎีของกานเย (Gagné)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแผนการสอน คู่มือหนังสือเรียน และคู่มือการสอน กลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาที่ 1 และ 2 หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และเอกสารประกอบหลักสูตร ตลอดจนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาทฤษฎีการประเมินผลแบบต่าง ๆ โดยเน้นศึกษาแบบปยุแซนส์ เทคนิค อย่างละเอียด ศึกษาหลักการเรียนรู้ของกานเย (Gagné)
3. นำตารางวิเคราะห์ปยุแซนส์ ไปทดลองวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาที่ 1 และ 2 ชั้นละ 2 แผน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข และขอคำแนะนำเพิ่มเติมในการตั้งเกณฑ์พิจารณาวิเคราะห์ส่วนประกอบทั้ง 3 (Tylor loop) ลงในตารางปยุแซนส์
4. ดำเนินการวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยชั้นประถมศึกษาที่ 1 และ 2 โดยใช้ตารางวิเคราะห์ปยุแซนส์ และคำนวณหาคุณภาพห่วยสุตรปยุแซนส์

$$P.M. = \frac{\text{น.น. ของทุกข้อในตารางวิเคราะห์ปยุแซนส์รวมกัน}}{\text{จำนวนข้อที่นำมาวิเคราะห์}}$$

5. แปลผลการวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ของปยุแซนส์

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบวิธีการวิเคราะห์และประเมินผลแผนการสอนตามวิธีการของปยุชนธ์ เทคนิค เป็นวิธีการที่เชื่อถือได้
2. การรวบรวมข้อมูลจากองค์ประกอบของแผนการสอนและคู่มือการสอนทั้ง 5 เล่ม มีความผิดพลาดน้อยที่สุด
3. ผู้วิจัยวิเคราะห์และประเมินแผนการสอน และคู่มือการสอนทั้ง 5 เล่ม โดยใช้วิธีการของปยุชนธ์ เทคนิค ไปตามข้อเท็จจริงทางวิชาการ ทฤษฎีและหลักเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งขึ้นโดยผู้วิจัยมีใ้มีอคติ หรือลำเอียงอันเนื่องมาจากสาเหตุใด ๆ เลย
4. การแปลความหมายของผู้วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 3 ของหลักสูตร (Tylor loop) ไปเป็นแบบความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของกานเย (Gagne) นั้น ถูกต้องและเชื่อถือได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบระดับคุณภาพและจุดอ่อนของแผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาที่ 1 และ
2. ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงแผนการสอน
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะใช้ปยุชนธ์ เทคนิค ในการประเมินผลหลักสูตร หรือโปรแกรมการศึกษาอื่น ๆ

ความจำกัดของการวิจัย

การตีความหมายของผู้วิจัยเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนรู้การสอน และการวัดและประเมินผล ในแผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาที่ 1 และ 2 นั้น มีอิทธิพลต่อระดับคุณภาพและจุดอ่อนของแผนการสอนที่นำมาประเมิน หากผู้วิจัยตีความหมายของแผนการสอนผิดพลาดจากความไม่จริง หรือเจตนาของผู้สร้างแผนการสอน ก็อาจจะทำให้ระดับคุณภาพของแผนการสอนนี้คลาดเคลื่อนไปบ้าง

นิยามของคำที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการสอน หมายถึงรายละเอียดของการขยายความหลักสูตรที่จะนำไปสู่แนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตร โดยเฉพาะจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์ ความคิดรวบยอด เนื้อหาและการประเมินผล และในที่นี้ หมายถึงแผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รวมถึงคู่มือหนังสือเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เล่ม 1 และเล่ม 2 ซึ่งกรมวิชาการจัดทำให้ครูใช้ควบคู่กับหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ตรงกับข้อกำหนดหลักสูตร และสอดคล้องกับหนังสือเรียน
2. คู่มือการสอน หมายถึงข้อเสนอแนะที่ช่วยให้ครูดำเนินการสอนใ้ตรงหลักสูตร ทั้งในส่วนที่เป็นจุดประสงค์ ความคิดรวบยอด เนื้อหาและการประเมินผล ในที่นี้หมายถึงคู่มือการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 1 และ 2 ซึ่งกรมวิชาการจัดทำให้ครูใช้ควบคู่กับหลักสูตรและหนังสือเรียน
3. ตารางวิเคราะห์หน่วยแผนสั หมายถึงตารางที่สร้างขึ้นจากแบบความรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ของกานเย (Gagne') ซึ่งได้กำหนดค่านำหนักคะแนนไว้ในแบบความรู้และแบบพฤติกรรมเรียนรู้แต่ละแบบจากแบบความรู้ขั้นต่ำไปหาแบบความรู้ขั้นสูง และจากพฤติกรรมการเรียนรู้ขั้นต่ำไปหาพฤติกรรมการเรียนรู้ขั้นสูง
4. ฟูยแซนส์ เทคนิค หมายถึงวิธีการประเมินผลหลักสูตร หรือโปรแกรมการสอนแบบหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ 3 ส่วนที่สำคัญของหลักสูตร (Tyler loop) โดยใช้ตารางวิเคราะห์ฟูยแซนส์ (The Puissance Analysis Matrix) เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์และคำนวณหาคุณภาพโดยใช้สูตรฟูยแซนส์ ผลที่ได้จะเป็นเครื่องชี้วัดและประเมินได้ว่าหลักสูตรหรือโปรแกรมการสอนนั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับใด
5. ไทเลอร์ ลูป (Tyler loop) หมายถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรคือ จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผล
6. แบบการเรียนรู้ของกานเย (Gagne') หมายถึงลำดับขั้นการเรียนรู้จากขั้นต่ำสุดไปหาสูงสุด มีดังนี้

- 6.1 ความรู้แบบลูกโซ่ หมายถึงความรู้ที่क्रमงสอนใหม่เรียนรู สามารถทำอะไร เป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่องไปได้
- 6.2 ความรู้แบบเชื่อมโยงโดยใช้คำพูด หมายถึงความรู้ที่क्रमงสอนใหม่รู้ลำดับขั้นตอนและอธิบายเชื่อมโยงด้วยคำพูด
- 6.3 ความรู้แบบผสมผสาน หมายถึงความรู้ที่क्रमงสอนใหม่เรียนสามารถผสมผสานสิ่งที่เคยเรียนมาได้
- ✓ 6.4 ความรู้แบบแนวคิด หมายถึงความรู้ที่ผู้เรียนเข้าใจและสามารถชี้หัวใจสำคัญของเรื่องที่เรียนโคถกถอง
- ✓ 6.5 ความรู้แบบหลักการ หมายถึงความรู้ขั้นที่ผู้เรียนสามารถผสมผสานแนวคิดหลาย ๆ แนวคิดเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นหลักการใหม่ ๆ
- ✓ 6.6 ความรู้แบบแก้ปัญหา หมายถึงความรู้ขั้นที่ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ที่ใ้มาใช้แก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

7. แบบของพฤติกรรมกรเรียนรู หมายถึงระดับหรือชั้นของพฤติกรรม 9 ชั้น ซึ่ง กานเย โคแ่งไว้ดังนี้ คือ

- 7.1 การบอกหรือชี้เพื่อแสดงถึงการที่สามารถจำสิ่งที่ใ้เรียน
- 7.2 การเลือก
- 7.3 การบอกกฎเกณฑ์
- 7.4 การลำดับ
- 7.5 การสำนึก
- 7.6 การสร้างสรรค์สิ่งใ้สิ่งหนึ่งขึ้นมา
- 7.7 การอธิบายด้วยคำพูดของตัวเองอย่างเข้าใจและสามารถตอบคำถามต่าง ๆ ใ้
- 7.8 การแยกแยะสิ่งที่เหมือนกันและไม่เหมือนกัน
- 7.9 การใช้กฎเกณฑ์ใ้เรียนมาในสถานการณ์ต่าง ๆ